

VIÐMERKINGAR

SAMBAND
EIRIKUR LINDENSKOV
EIRIKUR@SOSIALURIN.FO
TLF 341800

Ja til framtíðina - Grønland móti ljósari tíðum

Grønlandska tjóðin hevur á fólkaatkvøðuni í gjár við stórum meirilutasamtykt uppskotið til sjálvstýrislóg. Við hesi søguligu avgerð hevur grønlandska fólkið endaliga avsagt ta hálvkoloninialu skipan, sum hevur hingið uppi í heimastýrisskipan Grønlands. Grønland hevur eina langa og hendingaríka søgu. Í meira enn tvey túsund ár hava fólk búleikast við Grønlands ísbardu strendur. Norðbúgvar tóku land í Grønlandi, men gjørdust ikki drúgvir har, og kortini roknaðu norskir kongar fyrst og síðani danskir landið sum teirra. Í 1721 kom Hans Egede til Grønlands og við honum byrjaði koloniseringin av inuit, sum helt fram heilt til 1953, tá Grønland varð innlimað í danska kongsríkið og vit komu í ríkisfelagsskap. Tað eru neyvan fleiri meiningar um, at koloniseringin ikki var inuit til stórvegis gagn. Norsk-danska koloniseringin hevði tær flestu av teimum óhepnu fylgjunum fyri mál og mentan, heilsu, búskaparliga menning, tjóðskaparligan samleika og politisk viðurskipti, sum kolonisering altíð ber við sær.

Eftir heimastýri í meira enn fjóðringsöld er frælsis- og sjálvstýrissviljin stútt og støðugt styrknaður. Allir flokkar uttan Demokratarnir taka undir við uppskotinum til sjálvstýrislóg. Hetta boðar frá góðum, og grønlandingar eru sum heild rættiliga samdir í tjóðskaparmálum. Við nýggju skipanini verður tjóðskaparligi sjálvsavgerðarrætturin staðfestur. Hartil verður undirgrundarmálið loyst, málsøki kunnu frítt yvirtakast saman við teimum útreiðslum, sum fylgja við, og blokkstuðulin verður frystur. Tað er nógv, sum bendir á, at Grønland við nýggju sjálvstýrislógini er farið inn á eina leið, sum fer at enda við loysing frá Danmark. Ymiskt kundi bent á, at eisini Føroyar fyrr ella seinni fara inn á somu kós, og er tað sostatt byrjanin til endan á ríkisfelagsskapinum, sum vit uppliva í hesum døgum.

Grønland er ung tjóð og eitt sera ríkt land við veldugum møguleikum. Grønland er eisini eitt land við stórum trupulleikum og avbjóðingum. Hinvegin bendir alt á, at grønlandska tjóðin við nýggjari og frælsari politiskari skipan fer at vinna á trupulleikunum og fer at megna við skili og ábyrgd at troyta landsins ríkidømi og menna tjóðina. Vit føroyingar hava mong sterk og gomul bond til Grønland og grønlandsku tjóðina. Vit eiga at styrkja og menna hesi bond og eiga vit tí sum skjótast at lata upp sendistovu í Nuuk. Vit eiga eisini at fara undir at menna mentanarliga, búskaparliga og politiska sambandið við Grønland. Vit sakna ein politikk á hesum øki og skuldi hetta verið ein upplagdur setningur hjá løgtingi og landsstýri at tikið upp. Vit ivast ikki í, at nýggja skipanin fer at verða Grønlandi og grønlandsku tjóðini til gleði og gagns og ynskja grønlandingum hjartaliga tilukku við úrslitinum av fólkaatkvøðuni.

Sosialurin

Bræv frá Málnevndini

FC í nøvnum á føroyskum fótbóltsfeløgum

Tað hevur ljóðað, at saman-sett felag í Suðuroy skal kallast *FC Suðuroy*, og at felag í Havn skal flyta og skifta navn til *FC Hoyvík*. Annað felag í Havn hevur eina tíð havt *FC Tórshavn* sum undirnevni, og tað hevur í hvussu er verið eitt sindur brúkt í Føroyum. Í tí sambandi hevur verið spurt, hvørja støðu Málnevndin hevur til *FC* í nøvnunum á føroyskum fótbóltsfeløgum.

Málnevndin hevur viðgjørt spurningin, og hon heldur tað vera í lagi, at feløg hava tvey nøvn, eitt føroyskt og eitt útlendskt, vanligu enskt, um ætlanin er at brúka tað útlenska uttanlands, men tá eigur tað føroyska navnið at verða brúkt í Føroyum. *FC* er stytting av *Football Club*, sum flest øll ensk fótbóltsfeløg hava sum part av navninum. Seinastu árin hevur tað verið vanlig í Danmark at hava *FC* sum part av navninum, serliga á samanløgðum feløgum, og tað man vera orsøkin til, at tann siðurin er við at taka seg upp í Føroyum eisini.

Fyri um 100 árum síðan, tá ið fyrstu føroysku fót-bóltsfeløgini vórðu stovnað, var tað vanlig í Føroyum, at feløg og fyrítøkur høvdu dansk nøvn. Tað kendist tí eisini natúrligt hjá teimum, sum stovnaðu fótbóltsfeløg tá, at geva teimum dansk nøvn. Men so hvørt sum støðan hjá málinum er batnað, eru tey nøvnini føroyskað, og

seinni hevur tað kenst føroyingum natúrligt at geva føroyskum feløgum føroysk nøvn. Tað heldur Málnevndin vera vinning fyri føroyskt mál. Tað hevði tí verið harmiligt, um vit 100 ár seinni aftur fóru at geva føroyskum fótbóltsfeløgum útlendsk nøvn.

Minnist til tey føroysku orðini í skundinum

Tað er ikki gott, tá ið kunnleikin í donskum køvri tey føroysku orðini. Tað hendi, tá ið tað stóð í einari í allar aðrar mátar frálíkari køku-uppskrift í einum blað, at vit skuldu *"smuldra" gerina í vætuna*. Tað eitur at *morla*.

At hava ræðslu og at ræðast

Herfyri stóð í einum blað um at *hava flogræðslu*. Føroyskt er sagnorðamál; vit hoyra beinanvegin, at tað ljóðar betur at siga *at ræðast at flúgva*. Á sama hátt t.d. *at ræðast vatn* o. a.m. At siga *hava* + navnorð í slíkum føri er ivaleyst komið úr týskum umvegis danskt, sbr. týskt *ich habe Angst*.

At endurgeva á øðrum málum

Tað er ikki óvanligt, at vit taka til og endurgeva á øðrum málum, og tað eru ymsar orsøkir til tað; tað kann vera til stuttleika, fyri at geva talu okkara serligan dám, krydda hana, fyri at geva orðum okkara myndugleika, fyri at vísa kunnleika okkara/reypa - og í vísindaligum høpi verða heimildir ofta endurgivnar nágreiniliga á upp-

runamálinum. Dagligt mál er fult av tiltøkum á donskum, t.d. *stik den, mådelig pølse er altid bedst, mennesket spør, men Gud rår* o.s.fr., o.s.fr., og nú eisini enskum tiltøkum. Sangleikurin í Norðurlandahúsinum er dømi um, at enskt setur tónan í Føroyum í dag. Sýningin nýtir enska heitið "Hair", hóast tað ikki er sernavn í leikinum, men bara ein almenn ímynd fyri 1960-árin, tá ið ungdómurin helt uppat at klippa sær sum mótmæli móti tí borgaraliga samfelagnum. Á føroyskum kemur enska orðið í bland við hjáorðini **her/har**, um fólk ikki gera sær ómak við at siga enskt *r*. Danskur sýningar av sangleikinum hava eisini nýtt enska heitið; ikki so í Íslandi, har leikurin hevur itið "Hárið", síðan hann varð settur upp fyrstu ferð í 1971.

Summi minnast enn, at ommur og abbar teirra tóku til Guds orð á donskum, og orsøkin er eyðvitað, at danskt var kirkjumál her í 400 ár.

Í dag er føroyskt málið hjá almennum stovnunum – kirkju, skúla og tingi. Føroyskt er staðfest sum fulltikið samfelagsberandi mál, og tað er skylda hjá almennum miðlum og politiskum umboðum at vísa og fremja tað í verki. Á skorða danskar lógarorðingar sum t.d. *væsentlige beskæftigelseshensyn* inn í umrøðu í SVF um útlendingamál ber ikki til; tá eitur tað, *munandi arbeidsatlit/atlit at støðuni á arbeidsmarknaðinum*.

Stinkur, minkur, kinkur

Til orðið ***stinka*** (tátíð: ***stinkaði***) hava vit navn-orðið ***stinkur***. Somuleiðis við t.d. at *minka*, *minkaði*, ein *minkur*, at *kinka*, *kinkaði*, ein *kinkur*. Tað er óheppið, at tað danska *stank* (da. *stinke*, tátíð *stank*, en *stank*) hevur stundum hoyrst í talumáli og er nú komið inn í eina nýggja barnabók.

Kjakarfið

er dømi um væleydnað føroyskt navn á útvarps-tátti. Tað er skemtingarsamt, eyðskilt og grundað á livandi siðvenju.

Har ein lavina er lopin...?

Nei, sjálvandi: *har ein skriða er lopin, er onnur væntandi*. Bæði *skriða* og *lavina*, ið hevur latinskan uppruna, verða ofta nýtt í fluttari merking. Har eru nógvir mátar at orðbera seg alt eftir, hvørjum høpi tað er í: *eitt skriðulop/ omanlop/lop, ein floymur av mótmælum/góðum tilboðum/nýggjari ávirkan; tá ið skalvurin er farin á glið, skal lítið til, áðrenn hann loypur. Fer kavablak-ið á rull, so veksur tað skjótt* o.a.m.

Eysturkommuna

Flestar kommunur í Føroyum verða skrivaðar í tveimum, t.d. *Tórshavnar kommuna*, *Klaksvíkar kommuna*, men nýggja samanlagda kommunan í Eysturoy, *Eysturkommuna*, eigur, eins og *Eysturoy*, at skrivast í einum orði.

Innsent tilfar		
Av tí at vit fáa rættuliga nógv innsent tilfar sendandi – meira enn vit fáa í blaðið – hevur blaðleiðslan verið noydd at gjørt nakrar avmarkingar.	Enn sum áður skal fult navn skal vera undir øllum innsendum greinum – annars verða tær ikki prentaðar. Harnæst tilskila vit okkum rætt til at ikki at taka við tilfar, sum eisini er sent øðrum bløðum ella hevur verið prentað aðrastaðni.	Drúgvur greinar – greinar sum eru longri enn áleið 5.500 tekn, verða raðfestar lægri, og koma bert í blaðið, um pláss er fyri teimum. Tað er ein fyrimunur um vit fáa tilfarið umvegis teldupost ella á diskli.

Sosialurin

Sosialurin

Stovnaður: 1927

Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller

jan@sosialurin.fo

Blaðstjóri: Eiríkur Lindenskov

eirikur@sosialurin.fo

Redaktiónsleiðari: Kári Mikkelsen

karim@sosialurin.fo

Marknaðardeild: lysing@sosialurin.fo

Marknaðarleiðari: Gudny

Langgaard gudny@sosialurin.fo

Tróndur Skaalum trondur@sosialurin.fo

Høgni Thomsen hogni@sosialurin.fo

Elin Vatnhamar Olsen evo@sosialurin.fo

Blaðfólk:

Áki Bertholdsen aki@sosialurin.fo

Vilmund Jacobsen vilmund@sosialurin.fo

Snorri Brend snorri@sosialurin.fo

Magnus Gunnarsson maggi@sosialurin.fo

Rigmor Dam rigmor@sosialurin.fo

Leo Poulsen leo@sosialurin.fo

Eyðun Klakstein eydun@sosialurin.fo

Árni Joensen arni@sosialurin.fo

Anna V. Ellingsgaard anna@sosialurin.fo

Rógvi Nybo rogví@sosialurin.fo

Eiríkur í Jákupsstovu eij@sosialurin.fo

Bergur Johannesen bergur@sosialurin.fo

Ítróttur:

Jákup Mørk jakup@sosialurin.fo

Myndamenn:

Álvur Haraldsen alvur@sosialurin.fo

Jens Kristian Vang jensk@sosialurin.fo

Kykmyndir:

Harald í Kálvalið harald@ras2.fo

Sosialurin í Norðoyggjum:

Nólsoyar Pálsøta 1, 700 Klaksvík

tel. 458686 fax 458687

e-post: klaksvik@sosialurin.fo

Sosialurin í Suðuroy:

tel. 375364 fax 375464

tel. 228814

e-post: aki@sosialurin.fo

e-post: dagfinn@sosialurin.fo

!!! Haldarar

sum ikki hava fingið blaðið, kunnu ringja til 341818 frá kl. 8.00-20.00 og boða frá

Uppseting/prent:

Uppseting: Sosialurin

Prent: Prentmiðstöðin

Útgevandi:

Sp/rf Sosialurin

Avgreiðsla:

Mán.-frí. 8-16

Tórsgøta 1, 100 Tórshavn

Tel. 341800, Fax 341801

Postadressa:

Postboks 76, 110 Tórshavn

E-mail:

post@sosialurin.fo

lysing@sosialurin.fo

lysingartorg@sosialurin.fo

varp@sosialurin.fo

Blaðið verður prentað

mánadag-fríggjadag klokkan 13³⁰

Lýsingar

Freistir:	Tekstlýsingar	Størri lýsingar	Lýsingartorgið	Heilsanir
Mánadagsblaðið	Mán.kl. 10	Frí. kl. 15	Frí. kl. 12	Frí. kl. 12
Týsdagsblaðið	Týs. kl. 10	Mán.kl. 15	Mán.kl. 12	Mán.kl. 12
Mikudagsblaðið	Mik. kl. 10	Týs. kl. 15	Týs. kl. 12	Týs. kl. 12
Hósdagsblaðið	Hós. kl. 10	Mik. kl. 15	Mik. kl. 12	Mik. kl. 12
Fríggjadagsblaðið	Frí. kl. 09	Hós. kl. 15	Hós. kl. 12	Hós. kl. 12

Størri lýsingar, sum nógv arbeiði stendst av, mugu vera inni í góðari tíð og áðrenn ásettu freistir.

Framihjápláss má umbiðjast í góðari tíð.

Stødd:

Ein heil síða í Sosialinum er 254 mm breið og 346 mm í hædd. Breiddin á einum teigi er 39 mm og rúmið millum teigarnar er 4 mm.

Innsent tilfar

Fult navn skal vera undir innsendum tilfari. Innsendar greinar, har blaðleiðslan ikki er kunnað um bústað og telefonnummar, verða ikki settar í blaðið.